

MONTSE BANEGAS, EL BISTURÍ EMOCIONAL

Una novel·la que analitza la vida de dos germans bessons que s'han d'enfrontar a la imperfecció de la seva suposada vida perfecta

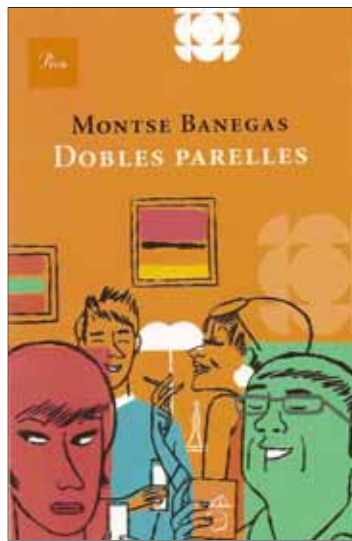
Text: **Sebastià Bennasar**
ballaruga@hotmail.com

Montse Banegas (Flix, 1974) va irrompre fa poc en l'escena literària catalana amb *Una dona incòmoda*, una de les primeres novel·les més càustiques i suggeridores de la literatura catalana contemporània. Amb un precedent com aquest, és lògic que hi hagués una pressió notable sobre l'autora i una gran expectació per veure com seria la seva segona novel·la. Doncs bé: jo crec que *Dobles parelles*, editada per Proa –l'editorial que ja li donà l'alternativa amb el seu primer treball–, és una novel·la que, si bé no arriba al nivell d'excel·lència de l'anterior, sí que ens permet afirmar que som al davant d'una gran narradora que té una veu pròpia i que és una

de les trajectòries que cal seguir en el futur perquè sens dubte es consolidarà com una de les narradores amb coses a dir en no gaire temps.

A *Dobles parelles* Banegas canvia de perspectiva i de tema. Ara ja no hi ha la crítica despietada al món universitari –que també hi apareix de manera tangencial, perquè un dels germans protagonistes és professor de biologia en una universitat anglesa–, sinó que ara l'objecte d'anàlisi del seu bisturí de paraules és tota una classe social, la dels joves de classe mitjana i mitjana alta d'entre trenta i quaranta anys, excel·lentment situats des del punt de vista laboral i que redueixen la seva vida a parlar de vins i anyades, a fer sopars d'allò més elegants en cases quasi perfectes i a tendir inevitablement cap a la conformitat.

Banegas és una excel·lent sociòpata –en el sentit que destrossa aquestes microsocietats i les ridiculitza amb una prosa càustica– que empra tots els recursos al seu

abast per mostrar-nos com és de fútil la vida en aquestes situacions. O aprofitant el títol d'un fulltò televisiu d'aquests d'abans de l'aparició de múltiples canals de televisió, *Los ricos también lloran*. La novel·la ens presenta la vida de dos germans bessons que s'han d'enfrontar a la imperfecció de la seva suposada vida perfecta; ella perquè el seu marit li posa banyes

i perquè hi ha un imbècil llefiscós que s'ha guanyat el patronat de la fundació on treballa amb millors propostes per a la temporada següent; ell perquè s'ha d'enfrontar als desigs de la seva dona de tenir descendència, quan considera que encara és massa jove per pensar a tenir criatures i també s'haurà d'enfrontar a la presència d'una alumna torbadora a les primeres files de les seves aules, amb la qual comença a tenir somnis eròtics. Tot plegat conduirà a la destrucció del món conegut dels dos germans, en paral·lel al ressorgiment del de la seva mare després de la mort de la figura sempre rígida del pare. La construcció del personatge de la mare –com els altres de la novel·la– és absolutament deliciosa i ens mostra que la vida es pot contemplar sempre des de múltiples perspectives.

Banegas domina a la perfecció la dosificació de la informació i també el *tempo* narratiu, i en algunes de les situacions que ens mostra hi plana l'ombra d'alguns dels millors contes de Salinger. De fet,

Banegas s'assembla –per posar referents, no per res més– a alguns dels prodigiosos narradors nord-americans, i és com una espècie de Lorrie Moore a la catalana, perquè en les novel·les de Banegas també hi ha quelcom de poètic, de fascinant.

Per això mateix, és una llàstima que el final de la novel·la no acabi de ser rodó; sembla precipitat, com si l'autora ja s'hagués cansat de mantenir el ritme sostingut de la narració, com si tingués ganes de canviar aquests vins del Priorat per un refrescant “*tinto de verano*” quasi sense transició, i això es nota. És l'únic, emperò, a una novel·la quasi perfecta d'una narradora a la qual no se li ha de perdre la pista i que aporta una alenada d'aire fresc a la nostra sovint encotillada novel·listica. I us puc assegurar que n'esper amb candeletes el nou llibre, arribi quan arribi.

Dobles parelles
Montse Banegas

Proa Editorial, Barcelona, 2010
232 pàg. / 18 €

ELS MOTS EN DESÚS DEL CATALÀ DE BALEARS

Text: **Tomàs Vibot**
tomasvibot@gmail.com

A ningú conscient de la realitat sociolingüística de les Illes Balears no li fuig que el català que s'hi parla avui dia (i també a la resta del domini lingüístic) pateix un empobriment alarmant i preocupant, no sols lèxic sinó també morfosintàctic. El pes dels mitjans de comunicació, la irrupció d'Internet dins les nostres llars i la secular interferència del castellà hi han resultat nefasts, introduint-hi neologismes forasters i degradant la sintaxi tradicional.

Davant aquesta situació, Pere Juli Serra Pujol ens ofereix un treball publicat per Leonard Muntaner que fa ben palesa aquesta preocupant conjuntura. *Els mots en desús del català de Balears* pretén “recuperar tota una sèrie de mots i expressions que eren d'ús habitual a final del segle XIX fins a mei-

Tota una sèrie de mots que fa mig segle eren habituals però que les darreres generacions s'han encarregat d'esvair

tat del segle XX a les nostres illes. Allò que ens varen transmetre els nostres padrins als que en l'actualitat som gent de mitjana edat”. L'autor, des de la dècada dels vuitanta fins a l'actualitat, ha recollit tota una sèrie de mots que fa prop de mig segle eren ben habituals però que les darreres generacions s'han encarregat d'esvair. Com diu el professor Jaume Corbera a l'epíleg de l'obra, “el recull d'en Pere Juli Serra és un crit d'alerta davant la depauperació accelerada que la nostra llengua sofreix, no aturada fins al moment per l'escola en català ni per l'ús del català a certs mitjans de comunicació, els quals, dissortadament, en lloc d'intentar recuperar l'expressivitat de la parla tradicional, han quedat entrampats en aquesta modalitat pretensiosament moderna, insípida, inexpressiva, fada, envilida i mimètica de la modalitat pública per excel·lència, la modalitat forastera (...)”.

A totes les llengües els mots neixen i moren, segons l'evolució natural. Però en el nostre cas, se'n moren moltes més que no se'n

creen, atès que feim servir el castellà o l'anglès per a incorporar-ne noves paraules. Aquest és un dels arguments en els quals insisteix el prologuista del llibre, Gabriel de la S. T. Sampol.

El que sí resulta força alarmant no és que l'autor hagi inclòs dins aquest recull denominacions d'objectes que ja es troben fora d'ús, sinó que n'hi inclou algunes paraules que poden ser perfectament vàlides en el nostre parlar quotidià i que simplement hem bandejat, com ara guarà, afollar, fènyer, balb, jaç o arrop.

Per a la realització d'aquest treball, l'autor ha fet servir una metodologia basada en l'estadística. És a dir, el criteri per incloure-hi un mot ve donat pel fet que únicament sàpiga el seu significat un de cada cinc catalanoparlants de Balears. Un detall sobre el qual l'autor se'n fa ressò és que molts

d'aquests mots encara eren familiars per a una part dels enquestats, però un nombre ben significatiu ja no en tenia coneixement del significat.

I un dels encerts del recull és que no es tracta d'un simple inventari de mots fòssils –o en vies de ser-ho–, ordenat alfabèticament. L'autor ha tingut cura de separar les entrades en 17 categories, entre les quals n'hi ha que es refereixen al món dels animals, al camp, a la condició humana, als líquids o a les mesures. Per altra banda, cada una de les entrades és acompanyada d'una completa fitxa amb tota la informació relativa a l'etimologia del mot, el significat, exemples actuals, frases fetes, àmbit d'ús (això és, en quina o quines illes encara és conegut) i finalment el percentatge del coneixement. En alguns casos, fins i tot, l'autor cita cançons populars

on apareix la paraula en qüestió.

Per a tot aquell a qui agradi gaudir de la màgia de les paraules, aquest és un llibre del tot recomanable que ben bé es pot llegir de principi a fi prescindint de la seva estructura de diccionari. Difícilment el lector ordinari que topi amb un mot que no entengui acudirà a aquest recull, sinó que usará eines molt més avinents com ara el *Diccionari Català-Valencià-Balear* o el *Diccionari de la Llengua Catalana*, entre altres. És per això que el treball de Pere Juli Serra és ideal com a lectura atenta i reposada, ara d'un apartat, ara d'un altre, on a cada pàgina l'interessat trobi –o recordi– un tresor o un altre de la nostra llengua.

El dia que els balears perdem de vista aquestes paraules tan nostrades, el nostre català haurà quedat ben coix. I, com confirma el llibre, aquests temps ja són aquí. Per tant, reflexionem.

Els mots en desús del català de Balears

Pere Juli Serra Pujol
Leonard Muntaner Editor, Palma, 2010
158 pàg. / 13 €